

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยที่เกิดขึ้นอาจกล่าวได้ว่า ได้เพิ่มความร้ายแรงและก่อให้เกิดความเสียหายกับสิ่งแวดล้อมอันเป็นเหตุให้ประชาชนจำนวนมากได้รับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย อย่างเด่นชัดขึ้นเรื่อย ๆ ดังเช่น ปัญหามลพิษทางอากาศของประชาชนที่อยู่อาศัยใกล้โรงไฟฟ้าแม่เมาะ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง กรณีมลพิษทางน้ำในลำน้ำพองจากการปล่อยน้ำเสียของโรงงานอุตสาหกรรมที่ตั้งอยู่ริมฝั่งลำน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ทำให้ลำน้ำดังกล่าวเกิดการเน่าเสียและส่งผลกระทบต่อลำน้ำชีกับลำน้ำมูลซึ่งไหลผ่านหลายจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเน่าเสียไปด้วย หรือกรณีของบริษัทตะกั่วคอนเซนเตรทส์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ปล่อยทิ้งน้ำขุ่นข้นและกากแร่ดีบุกจากบ่อกักตะกอนลงสู่ห้วยคลิตี้ จังหวัดกาญจนบุรี ในปริมาณสูงเกินกว่ามาตรฐาน ทำให้กระทบต่อการดำรงชีพของชุมชน (คำพิพากษาศาลปกครองกลางคดีหมายเลขแดงที่ 677/2551) เป็นต้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นสมบัติของส่วนรวมที่ใคร ๆ เข้าไปใช้ประโยชน์ได้โดยไม่ต้องเสียเงิน และเนื่องจากไม่ต้องเสียเงินมนุษย์เราก็เลยใช้อย่างฟุ่มเฟือย ไม่ว่าจะเป็นในแง่สกัดเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้เป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิตต่าง ๆ หรือในแง่ใช้เป็นที่รองรับของเสียจากการผลิตและบริโภค การใช้อย่างฟุ่มเฟือยดังกล่าวทำให้การฟื้นฟูตัวเองของทรัพยากรธรรมชาติไม่ทันกับการใช้ ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติค่อย ๆ หายไป หรือการที่มนุษย์ถ่ายเทของเสียให้กับสิ่งแวดล้อมมากเกินไปจนเกินขีดความสามารถที่สิ่งแวดล้อมจะรับได้ ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็วและเกิดการสูญเสียความสมดุลของสิ่งแวดล้อมไป ซึ่งก็มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในหลาย ๆ ด้านได้¹

---

¹ ศุภวิทย์ เปี่ยมพงศ์สานต์, ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อระบบโลก, เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายสิ่งแวดล้อม หน่วยที่ 1 สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2542), น. 12.

เมื่อมีผู้ก่อมลพิษ (polluter) ออกสู่ระบบสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นมลพิษทางใด ย่อมเกิดผลกระทบและก่อความเสียหายแก่สภาวะแวดล้อมได้ หากมลพิษดังกล่าวถูกสะสมไว้ในปริมาณมากขึ้น จนทำให้สิ่งแวดล้อมของธรรมชาติไม่สามารถจะดูดกลืน หรือทำให้เจือจางได้ทันทั่วทั้งที่จะส่งผลต่อระบบนิเวศน์ (ecosystem) ในที่สุดเมื่อสิ่งแวดล้อมถูกทำลายและเสียสมดุลไปย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชน ทำให้ประชาชนได้รับความเสียหายหรือเกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัยและทรัพย์สินได้ ลักษณะดังกล่าวนี้เมื่อมีผู้ก่อให้เกิดมลพิษและก่อความเสียหายต่อประชาชน ประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากมลพิษของสิ่งแวดล้อมมีสิทธิจะดำเนินคดีต่อผู้ก่อความเสียหายหรือต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ละเลยไม่ระงับเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหามลพิษได้ ทั้งในคดีแพ่ง คดีอาญา คดีแรงงาน และคดีปกครอง ลักษณะของการกระทำของผู้เป็นต้นเหตุให้เกิดมลพิษในสิ่งแวดล้อมนี้ ย่อมเข้าลักษณะของความผิดทางแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา และการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ละเลยไม่ระงับเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหามลพิษ อันถือว่าเป็นข้อพิพาทคดีปกครองสิ่งแวดล้อม² ซึ่งในการดำเนินคดีต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมดังกล่าวนี้ จำเป็นต้องนำกฎหมายเฉพาะเรื่องซึ่งได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหลักในการพิจารณา

กฎหมายที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมดที่ยังใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน อาจจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีลักษณะเป็นกฎหมายมหาชน (Public Law) และกลุ่มที่มีลักษณะเป็นกฎหมายเอกชน (Private Law) โดยในกลุ่มกฎหมายมหาชนนั้นจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องตั้งแต่กฎหมายในระดับสูงสุด ได้แก่ รัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการและป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 เป็นต้น กฎหมายในรูปของพระราชบัญญัติต่าง ๆ รวมถึงกฎอื่น กฎหมายในกลุ่มนี้จะเกี่ยวข้องกับการกระทำทางปกครอง (Administrative Action) เช่น กระบวนการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment หรือ EIA) การขอการออกใบอนุญาต การเพิกถอนใบอนุญาตในการดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ สำหรับในกลุ่มกฎหมายเอกชน ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในส่วนเกี่ยวกับละเมิดและการกำหนด

---

² ไกรสร เลี้ยงสมบูรณ์, "การระงับข้อพิพาทสิ่งแวดล้อมโดยอนุญาโตตุลาการ," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537), น. 81-82.

ค่าสินไหมทดแทน โดยจะกำหนดหลักให้บุคคลที่ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษที่มีการรั่วไหลหรือแพร่กระจายเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือรัฐ ต้องรับผิดชอบในความเสียหาย³

อย่างไรก็ดี ระบบกฎหมายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ กลุ่มกฎหมายมหาชนกับกลุ่มกฎหมายเอกชนมีนิติวิธีและระบบวิธีพิจารณาคดีของศาลแตกต่างกัน จึงก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ ดังนี้

ประการแรก เกี่ยวกับศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม ถ้าเป็นกลุ่มกฎหมายมหาชน ศาลที่มีอำนาจพิจารณาได้แก่ ศาลปกครอง โดยมีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ได้จัดตั้งศาลปกครองขึ้นมาเป็นศาลอีกระบบหนึ่งแยกต่างหากจากศาลยุติธรรม มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีปกครองที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกันหรือระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชนอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไม่ใช่คดีหรือข้อพิพาทระหว่างประชาชนด้วยกัน⁴

ส่วนกลุ่มกฎหมายเอกชน ศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อมได้แก่ ศาลยุติธรรม โดยศาลยุติธรรมเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น⁵ เมื่อพิจารณาถึงอำนาจฟ้องแล้ว ศาลปกครองได้กำหนดอำนาจฟ้องให้มีลักษณะที่ยืดหยุ่นมากกว่าอำนาจฟ้องในคดีแพ่ง จะให้สิทธิประชาชนที่มีผลประโยชน์ได้เสียหรือเดือดร้อนเสียหายหรืออาจจะเดือดร้อนเสียหายจากการกระทำทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยอำนาจฟ้องคดีสิ่งแวดล้อมในคดีปกครอง ต้องเป็นไปตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 และต้องเป็นคดีที่ศาลปกครองมีอำนาจกำหนดค่าบังคับได้ ตามมาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติฉบับเดียวกัน เมื่อผู้ฟ้องคดียื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้วไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับภาระการพิสูจน์ เนื่องจากในระบบวิธีพิจารณาคดีปกครองศาลปกครองใช้ระบบไต่สวน (Inquisitorial System) ศาลจะมีบทบาทในการแสวงหาข้อเท็จจริง แต่ในทางปฏิบัติโจทก์ยังมีหน้าที่นำสืบ สำหรับการเรียกค่าสินไหมทดแทนคดีสิ่งแวดล้อมในทางแพ่ง ส่วนศาลยุติธรรมจะนำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 มาใช้บังคับ ซึ่งหมายความว่า ผู้ดำเนินคดีทางศาลได้จะต้องเป็นผู้ที่ถูกละเมิด

³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 437.

⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 223.

⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 218.

สิทธิในคดีสิ่งแวดล้อมเท่านั้น ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการดำเนินคดีในศาลยุติธรรม ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความแตกต่างดังกล่าวนี้เองส่งผลทำให้ประชาชนทั่วไปในคดีสิ่งแวดล้อมสามารถใช้สิทธิฟ้องร้องดำเนินคดีเรียกค่าสินไหมทดแทนในศาลปกครองได้กว้างขวางกว่าในศาลยุติธรรม อีกทั้งคดีสิ่งแวดล้อมจะมีลักษณะกระทบต่อสาธารณชนหรือต่อประโยชน์สาธารณะเป็นส่วนรวมหรือมีลักษณะเป็นคดีปกครอง ต่างจากคดีแพ่งที่คุ้มครองประโยชน์เฉพาะตัวผู้ฟ้องคดีเท่านั้น

ปัญหาประการต่อมาคือ การดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมนั้นไม่ใช่เรื่องง่ายนัก ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลว่า (ก) การดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมอาจเป็นคดีที่อยู่ได้ทั้งในเขตอำนาจของศาลยุติธรรมซึ่งเป็นระบบกฎหมายเอกชน หรืออาจอยู่ในเขตอำนาจของศาลปกครอง ซึ่งเป็นระบบกฎหมายมหาชนก็ได้ ดังนั้น การที่จะฟ้องคดีสิ่งแวดล้อมต่อศาลยุติธรรมหรือศาลปกครอง ต้องพิจารณาในเบื้องต้นว่าคดีสิ่งแวดล้อมดังกล่าวเป็นคดีแพ่งหรือคดีปกครอง หากเป็นคดีแพ่งก็ต้องฟ้องต่อศาลยุติธรรม หากเป็นคดีปกครองก็ต้องฟ้องต่อศาลปกครอง (ข) การระงับข้อพิพาทโดยศาลยุติธรรมมีข้อเสียคือ มีความล่าช้าและเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีค่อนข้างสูง (ค) การกำหนดค่าสินไหมทดแทนในคดีสิ่งแวดล้อมจะกำหนดอย่างไรและเท่าไร ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นว่าเกิดจากเหตุใดในกรณีที่มีผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก ยังจะต้องพิจารณาต่อไปว่าจะกำหนดและแบ่งค่าเสียหายอย่างไร ในกรณีที่ศาลพิจารณาให้ได้รับการชดเชยค่าเสียหาย และ (ง) หลักในเรื่องส่วนได้เสียของผู้มีสิทธิฟ้องคดีสิ่งแวดล้อมในศาลปกครองนั้นควรมีความหมายเพียงใด นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่สำคัญอื่น ๆ เช่น ขอบเขตของศาลปกครองในการตรวจสอบคดีสิ่งแวดล้อม มาตรการชั่วคราวในคดีสิ่งแวดล้อม การเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายตามมาตรา 72 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 และการระงับข้อพิพาทโดยทางอื่นนอกจากศาล (Alternative Dispute Resolution – ADR) นั้น จะกระทำได้หรือไม่เพียงใด ดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้นว่าคดีละเมิดในเรื่องสิ่งแวดล้อมมีความแตกต่างจากคดีละเมิดในทางแพ่งทั่วไป เนื่องจากลักษณะของคดีสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงกับคดีปกครอง ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประโยชน์มหาชน (Public Interest) และประโยชน์เอกชนอยู่ด้วย

เนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน โดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายแต่ละฉบับในการดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแต่ละประเภท เช่น เจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มีคำสั่งให้พักใบอนุญาตโรงงานที่ไม่สามารถควบคุมมลพิษให้อยู่ในเกณฑ์ค่ามาตรฐานได้ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าประเด็นพิพาทส่วนใหญ่เกิดจากการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือเกิดจาก

การละเลยการใช้อำนาจของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง มีเพียงกรณีที่เอกชนฟ้องให้เอกชนด้วยกันที่ก่อมลพิษชาติใช้ค่าเสียหายเท่านั้นที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลยุติธรรม จึงอาจถือได้ว่า ศาลปกครองเป็นศาลที่มีเขตอำนาจวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเกือบทั้งหมด ดังนั้น ถ้าหากได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรวมทั้งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ที่ยังมีข้อบกพร่องและข้อจำกัดต่าง ๆ เพื่อให้คดีปกครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครอง รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้ในเรื่องความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนปัญหาทางเทคนิคทางวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม โดยการจัดตั้งสถาบันวิชาการดังกล่าวของศาลปกครองโดยเฉพาะ เพื่อให้สามารถพิจารณาพิพากษาคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์ของประชาชนที่จะได้รับความยุติธรรมและความรวดเร็วในการเยียวยาความเสียหายซึ่งเป็นข้อพิพาทในคดีปกครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ในฐานะของศาลที่เป็นที่พึ่งสุดท้ายของประชาชน

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการฟ้องและการดำเนินคดีปกครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในศาลปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542

2.2 เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องและการดำเนินคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในศาลปกครอง ให้ศาลปกครองสามารถดำเนินคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 เพื่อศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาของคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในศาลปกครอง เพื่อให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในกฎหมายจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง รวมทั้งบทบาทของตุลาการศาลปกครองในการพิจารณาและพิพากษาคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

3. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้จะมุ่งศึกษาเฉพาะการดำเนินคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในศาลปกครองของประเทศไทยและมุ่งศึกษาประเด็นปัญหาข้อกฎหมายในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เท่านั้น โดยไม่ครอบคลุมถึงการดำเนินคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในศาลยุติธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจในเรื่องของเขตอำนาจศาล จึงอาจมีการกล่าวถึงความแตกต่างระหว่างเขตอำนาจของศาลยุติธรรมกับศาลปกครองในเบื้องต้น นอกจากนี้ในการศึกษาการดำเนินคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในต่างประเทศ จะศึกษาเฉพาะกฎหมายของประเทศที่มีอิทธิพลต่อระบบกฎหมายไทยบางประเทศที่สำคัญ เช่น ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมัน เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อจะได้นำผลการศึกษาในครั้งนี้มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการฟ้องคดีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. สมมติฐานการศึกษา

การรับข้อพิพาทคดีปกครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโดยวิธีการฟ้องคดีต่อศาลปกครองตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 เป็นกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐขององค์กรตุลาการในการควบคุมดูแลปัญหาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ อย่างไรก็ตาม คดีปกครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีลักษณะที่แตกต่างกับคดีปกครองอื่น ๆ โดยทั่วไป ในเรื่องเกี่ยวกับเขตอำนาจศาล เงื่อนไขในการฟ้องคดี (อำนาจฟ้อง) การแสวงหาข้อเท็จจริงโดยการไต่สวน การคุ้มครองชั่วคราวในระหว่างการพิจารณาคดี และอำนาจในการพิพากษาและกำหนดค่าบังคับ

5. วิธีการศึกษา

การศึกษานี้ จะใช้วิธีศึกษาจากเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาจากบทบัญญัติของกฎหมาย หนังสือ บทความ รายงานการศึกษาวิจัย คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลปกครอง รวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ซึ่งบางส่วนอาจต้องใช้ในการสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นส่วนในการช่วยให้การศึกษานี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

เมื่อเรียบเรียงดัชนีนิพนธ์เล่มนี้แล้วเสร็จ จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทคดีปกครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติจัดตั้ง ศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ทั้งนี้ เพื่อจะได้นำผลการศึกษาในครั้งนี้ มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการฟ้องและการดำเนินคดีปกครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยต่อไป ซึ่งจะช่วยให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนส่วนรวมได้